

(ISSN: 2587-0238)

Topcubaşı, T., Çelikten, L., & Savaş, B. (2024). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek statüsüne ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 9(29), 667-684.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.747>

Article Type (Makale Türü): Araştırma Makalesi

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEK STATÜSÜNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Tolga TOPCUBAŞI

Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, ttopcubasi@29mayis.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4660-8903

Lütfullah ÇELİK TEN

Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, lcelikten@29mayis.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5300-9936

Burcu SAVAŞ

Araştırma Görevlisi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, bircusavas999@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6466-6691

Gönderim tarihi: 05.07.2024

Kabul tarihi: 13.11.2024

Yayın tarihi: 01.12.2024

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Türkiye'deki öğretmenlik mesleğinin statüsüne, statüyü etkileyen faktörlere ve statünün iyileştirilmesiyle ilgili düzenleme faaliyetlerine yönelik görüşlerini incelemektir. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Çalışma kapsamında, kolay ulaşılabılır örneklem yöntemiyle belirlenen 158 öğretmen adayından yapılandırılmış bir form aracılığıyla görüşleri toplanmış ve bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Ulaşılan bulgular tablolar halinde ve doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Araştırmanın sonuçları, öğretmen adaylarının önemli bir bölümünün öğretmenlik mesleğinin toplumda yeterince değer görmediğini düşündükleri şeklindedir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurlar hakkında ise eğitim sistemi kaynaklı genel uygulamalar, öğretmenlerin çalışma şartları, okul paydaşlarının tutumları, gelişen ve değişen teknoloji ve toplum kaynaklı unsurlara vurgu yaptıkları görülmüştür. Bu unsurlar ayrıntılı olarak incelendiğinde, öğretmen adaylarının; görevdeki öğretmenlerin mesleki nitelikleri, okul paydaşlarının öğretmenlere yönelik olumsuz tutumları, maaşlar, öğretmenlik mesleğinin toplumda basit ve herkesin yapabileceği bir iş olarak algılanması, mezunların atanma ya da iş bulma zorlukları, bilgiye erişimin günümüzde farklılaşması ve medyada öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz yansımalar gibi alt nedenleri, mesleğin statüsünü olumsuz etkileyen unsurlar olarak ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılar, öğretmenlik mesleğinin değerini artırmak için öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılması, eğitim fakültelerine öğrenci kabulünde daha yüksek puan barajlarının uygulanması, öğretmen maaşlarını mesleğin önemine uygun bir düzeye çıkarılması, öğretmenlerin yaşam kalitesini artıracak politikaların geliştirilmesi ve medyada öğretmenlerin başarılarını ve topluma katkılarını vurgulayan programlar ve içeriklerin artırılmasının önemini vurgulamışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak, öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirmek için eğitim fakültelerinde niceliksel ve niteliksel anlamda düzenlemelere gidilmesi, öğretmen adaylarının seçiminde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yeniden değerlendirilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin çalışma koşullarında ve maaşlarında düzenlemeler yapılması önerilmektedir. Ayrıca, medyada öğretmenlere yönelik olumsuz algıların önlenmesi ve öğretmenlerin mesleki imajının topluma yapıcı bir şekilde yansıtılmasının önem taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik meslek statüsü, durum çalışması, öğretmen adayları

Sorumlu Yazar: Doktor Öğretim Üyesi, Tolga Topcubaşı, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, ttopcubasi@29mayis.edu.tr

Etik Kurul Onayı: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 03.10.2023 tarih ve 2023/10-1 karar numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

Plagiarism/Ethics: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir.

DETERMINATION OF PROSPECTIVE TEACHERS' VIEWS ON THE STATUS OF THE TEACHING PROFESSION

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the views of pre-service teachers on the status of the teaching profession in Turkey, the factors affecting the status and the regulatory activities related to the improvement of the status. In this context, case study design, one of the qualitative research methods, was preferred in the study. Within the scope of the study, the opinions of 158 pre-service teachers determined by convenience sampling method were collected through a structured form and these data were analysed by content analysis method. The findings are presented in tables and supported by direct quotations. The results of the study show that a significant portion of the pre-service teachers think that the teaching profession is not sufficiently valued in the society. Regarding the factors that damage the status of the teaching profession, it was observed that they emphasised general practices originating from the education system, working conditions of teachers, attitudes of school stakeholders, developing and changing technology and society. When these factors were analysed in detail, it was seen that pre-service teachers mentioned the professional qualifications of teachers on duty, negative attitudes of school stakeholders towards teachers, salaries, perception of the teaching profession as a simple job that anyone can do, difficulties of graduates to be appointed or find a job, differentiation of access to information today and negative reflections on the teaching profession in the media as factors that negatively affect the status of the profession. In order to increase the value of the teaching profession, the participants emphasised the importance of increasing the quality of teacher education, applying higher score thresholds in student admission to education faculties, increasing teacher salaries to a level appropriate to the importance of the profession, developing policies to improve the quality of life of teachers, and increasing the number of programmes and content in the media that emphasise the success of teachers and their contributions to society. Based on the results obtained in the study, it is suggested that quantitative and qualitative arrangements should be made in education faculties in order to improve the status of the teaching profession, and measurement and evaluation processes in the selection of prospective teachers should be re-evaluated. In addition to this, it is recommended to make arrangements in the working conditions and salaries of teachers. In addition, it can be said that it is important to prevent negative perceptions of teachers in the media and to reflect the professional image of teachers to the society in a constructive way.

Keywords: Professional status of teaching, case study, pre-service teachers

GİRİŞ

Öğretmenler, yeni nesil vatandaşları eğiterek toplumların geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Ancak gerek Türkiye’de gerekse farklı ülkelerde öğretmenlik mesleğinin statüsü ve algılanışı sürekli tartışma konusu olmuştur. Öğretmenler, genellikle eğitim sisteminin bel kemiği olarak görülmekle birlikte, mesleğe atfedilen sosyal statü ve değer, kültürel, ekonomik ve siyasi faktörler de dahil olmak üzere çeşitli etkenlere bağlı olarak önemli ölçüde değişmektedir (Atmaca, 2020). Son yıllarda Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin durumu, özellikle eğitim reformları, sosyo-ekonomik değişiklikler ve Öğretmenlik Meslek Kanunu gibi kamu politikalarındaki dönüşümler ışığında tartışmaların odak noktası haline gelmiştir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının görüşlerini anlayarak, geleceğin eğitimcilerinin rollerini nasıl algıladıkları ve mesleklerinin daha geniş toplumsal kabulü hakkında fikir vermeyi hedeflemektedir. Bu durum, eğitim sisteminin etkin işleyişi için hayati önem taşıyan yetkin ve motive öğretmenlerin yetiştirilmesi bağlamında oldukça önemlidir.

Öğretmenlik Mesleğinin Durumu ve Statüsüne Genel Bir Bakış

Öğretmenlik mesleğinin statüsü, eğitim araştırmaları alanında önemli bir ilgi konusu olmuştur. Öğretmenlik mesleği, tüm toplumlarda kutsal bir meslek olarak kabul edilir ve toplumsal statüsü genellikle yüksektir. Benzer şekilde Türkiye’de de öğretmenliğin, kültürel gelenekte güvenilir ve saygın bir meslek olarak kabul gördüğü söylenebilir (Kılıç, 2024). Ancak buna rağmen Türkiye ve benzer ekonomik göstergelere sahip ülkelerde düşük maaşlar, iş yükü ve kısmen yetersiz mesleki gelişim fırsatları gibi çeşitli nedenler (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2023) öğretmenliğin algılanan statüsünde bir düşüşe neden olmaktadır.

Literatürde, Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin durumunu etkileyen çeşitli faktörler tartışılmaktadır. Ekonomik koşullar, politika değişiklikleri ve kamuoyu algıları, öğretmenliğin toplumsal değerinin şekillenmesinde rol oynamaktadır. Dahası, öğretmenliğe ilişkin toplumsal algılar, medyadaki öğretmen tasvirlerinden (Atmaca, 2020), Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) gibi ulusal sınav kaygılarından ve kamuoyunun öğretmenlerin karşılaştığı zorluklara (mecburi hizmet, atanma bölgeleri vb.) ilişkin anlayışından etkilenmektedir (Çelikten vd., 2005).

Öğretmenlik mesleğinin gerileyen statüsünü ele almak için Türkiye’de çeşitli düzenleyici ve önleyici tedbirler önerilmiş ve uygulanmıştır. Bunlar arasında öğretmen eğitimini iyileştirmeyi ve daha iyi çalışma koşulları sağlamayı amaçlayan reformlar yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Bu reformlar arasında en çok tartışılanlardan biri, Öğretmenlik Meslek Kanunu’dur (ÖMK). Resmi olarak 14 Şubat 2022’de yayınlanan kanunun kapsamlı bir revizyonu gündemdedir. ÖMK, öğretmenlerin mesleki haklarını ve statüsünü geliştiren yasal bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır; ancak sınırlamaları ve eğitimcilerden yeterli girdi alınmaması nedeniyle eleştirilmektedir.

Karataş’a (2024) göre, ÖMK’nin 12 maddelik ilk yürürlüğe giren hali, sadece dört maddesi öğretmenlik mesleğine dair düzenlemeler içermesine rağmen, mesleğin saygınlığını zedeleyici ve kurumsal yapıyı bozucu niteliktedir. Eğitim paydaşlarıyla yapılan araştırmalar, öğretmenlerin ÖMK’yi genellikle olumlu görseler de kariyer ve mesleki gelişim fırsatları ile ilgili beklentilerini tam olarak karşılamadığını ortaya koymaktadır (Ulusoy vd., 2024). Benzer

şekilde okul müdürleri de ÖMK'nin hizmet koşullarında bazı iyileştirmeler getirdiğini, ancak aynı zamanda paydaşlar arasındaki potansiyel çatışmalarla ilgili endişeler taşıdığını ve daha fazla düzenlemeye ihtiyaç olduğunu belirtmektedirler (Arabacı vd., 2023). Bu durumlar, kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından zorunlu bir revizyon sürecine girmesine neden olmuştur.

Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin hak ettiği statü ve koşullara kavuşturulması öncelikli olarak ele alınması gereken bir konu olduğu aşikardır. Eğitim camiasının paydaşları, öğretmenlik mesleği için bir nitelikler çerçevesi ve mesleki hakların dahil edilmesinin önemini belirterek, daha katılımcı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır (Sezer vd., 2024). ÖMK, öğretmenlik mesleğinin özel bir ihtisas mesleği olduğunu vurgulamakta ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Ancak, öğretmenlerin bu düzenlemeler hakkında görüş bildirmesi, kanunun mesleğin sosyal statüsü üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir. Öğretmenlerin, bu düzenlemelerin mesleğin sosyal statüsüne nasıl katkı sağladığına dair görüşlerinin toplanması, alandaki eksiklikleri gidermeye yönelik çalışmalar için temel teşkil edebilir (Demir vd., 2024).

Uluslararası raporlar, öğretmenlik mesleğinin statüsünün geliştirilmesi için çalışma şartlarının iyileştirilmesi, nitelikli öğretmen eğitiminin sağlanması, akademik özgürlüğün korunması ve öğretmenlerin kamu politikalarında etkin rol almalarının önemine vurgu yapmaktadır (Demir vd., 2024). Nitelikli ve motivasyonu yüksek bireylerin öğretmenlik mesleğine kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Üniversite mezunu olan herkes öğretmen olmak için uygun değildir. Bu nedenle, sadece gerekli becerilere, tutkuya ve adanmışlığa sahip olanların mesleğe girmesini sağlamak için işe alım süreci titizlikle yürütülmeli ve öğretmenlik programlarının daha cazip hale getirilmelidir (Çelikten vd., 2005). Bununla birlikte maaş, öğretmen statüsünü etkileyen kritik bir faktördür ve çalışmalar, daha yüksek ücretin gelişmiş mesleki statüyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir (Mutluer & Yüksel, 2019). Benzer şekilde, medyada öğretmenlerin tasviri, halkın algısını önemli ölçüde etkilemekte ve birçok öğretmen değersiz hissedebilmektedir (Hargreaves & Flutter, 2019).

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirecek çalışmalardan bir diğeri de öğretmen eğitimi ile ilgilidir. Bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzün küreselleşen dünyasında, öğretmenlerin ulusal sınırların ortadan kalktığı ve kültürlerarası etkileşimin arttığı bir ortamda çalışabilecek donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle, eğitimcilerin modern sınıfların taleplerini karşılayacak şekilde iyi hazırlanmış olmalarını sağlamak için öğretmen eğitimi programlarında sürekli iyileştirme yapılması şarttır (Çelikten vd., 2005).

Bu tedbirler, Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilmesi, saygı görmesi ve en iyi adayları çekebilmesi için kapsamlı bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşımın, sadece öğretmenlik mesleğinin algısını iyileştirmek için değil, aynı zamanda ülkenin eğitim ve toplumsal ilerlemesi için en iyi eğitimcileri çekmesi ve elde tutmaya devam etmesi için de gerekli olduğu söylenebilir.

Mesleğe adım atmanın eşliğinde olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin algı ve tutumları, yalnızca önceki eğitim deneyimleri tarafından değil, aynı zamanda çeşitli faktörlerden de etkilenerek şekillenmektedir (Aydın & Sağlam, 2012). Araştırmalar, öğretmen adaylarının öğretmenlik algısının, mesleğe bağlılıklarını ve gelecekteki iş tatminlerini önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir (Richardson & Watt, 2006). Nitekim Türkiye'de yapılan çalışmalar, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği hakkında genellikle farklı fikir ve duygulara sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Koçyiğit vd. 2020; Kılıç, 2022).

Bu çalışma, öğretmen adaylarının Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin mevcut durumuna ve statüsüne ilişkin bakış açılarını keşfetmeyi ve böylece ÖMK gölgesinde devam eden tartışmalara yeni kanıtlar ve katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların, öğretmenlik mesleğinin statüsünü geliştirmeyi amaçlayan politika kararlarına ve eğitim uygulamalarına ışık tutması beklenmektedir.

Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının günümüzdeki öğretmenlik mesleğinin değeri hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurlar hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar/faaliyetler hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi ve etik konuları açıklanmıştır.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, öğretmenlik mesleğinin statüsünü derinlemesine incelemek amaçlandığı için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Durum çalışmalarında nasıl ve neden sorularından yola çıkarak bağlamdan bağımsız olmayacak şekilde neden-sonuç ilişkisini kurmak önemlidir (Cohen vd., 2021).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 158 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcılar; okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği lisans programlarında kayıtlı aktif öğrencilerdir. Katılımcıların branş bazındaki sayıları ve branşlarına göre kullanılan kodlar Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Katılımcıların branş bazındaki sayıları

Branş	Branş Kodu	n
Okul öncesi öğretmenliği	OKL	45
Sınıf öğretmenliği	SNF	24
ilköğretim matematik öğretmenliği	MAT	35
Özel eğitim öğretmenliği	ÖZ	36
İngilizce öğretmenliği	İNG	18
Toplam		158

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin görüşleri yapılandırılmış bir form aracılığıyla toplanmıştır. Yapılandırılmış formda üç adet soru yer almaktadır. Bu soruların geçerliğini sağlamak amacıyla ikisi sınıf eğitimi alanında doktora derecesine sahip iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan öğretmen adaylarının yaş grubunu da dikkate alarak soruların işlevselliği hakkında görüşler alınmıştır. Bu sorulardan ilki "Size göre Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin değeri biliniyor mu?" sorusudur. Bu soru öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin değerine ilişkin görüşlerini belirlemeye ve anlamaya yöneliktir. İkinci soru ise "Size göre öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünü zedeleyen unsurlar nelerdir?" sorusudur. Bu sorudan hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine zarar veren unsurları açıklamaları hedeflenmiştir. Üçüncü soru ise "Öğretmen statüsünü düzenleyici-önleyici faaliyetler neler olabilir?" sorusudur. Bu sorudan hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirecek faaliyetler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın verileri, etik kurul onayının alınmasından ve veri toplama aracının oluşturulmasından itibaren 2023-2024 akademik yılı güz döneminde ilgili branşlarda derse giren araştırmacılar tarafından 4 haftalık bir süreç içerisinde gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze toplanmıştır.

Veri Analizi

Yapılandırılmış formlar aracılığıyla elde edilen nitel veriler sistematik bir anlamlandırma sürecine dahil edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırmacılar öncelikle öğretmen adayı cevaplarını belirli paragraflar, sözcükler ve söz öbeklerini dikkate alarak incelemiş ve birbiriyle ilişkili olabilecek ifadelere görüş birliği içerisinde bulunarak kodlar vermişlerdir. Kodlar, dil temelli veya görsel bir veriyi betimleyebilmek için sembolik olarak kullanılan özetleyici ve özü yansıtan sözcük veya kısa ifadeler olarak tanımlanabilmektedir. Yorumlamaya dayanan bir temele sahip olan kodlama sayesinde araştırmacı, metinleri daha küçük birimlere indirgeyebilmenin yanı sıra bir veriyi özetleyebilir ya da yoğunlaştırabilir. Bir bütün oluşturmak için farklı şeyleri birleştirmeyi sağlayan keşif yöntemi olan sentez, nitel veri analizinde kodlardan kategori oluşturmaya ve kategorilerden diğer analitik sentezlere ulaşmayı sağlayan bir keşif yöntemidir (Saldana, 2019). Öğretmen adayı cevaplarının incelenmesiyle ulaşılan kodlar daha kapsayıcı, geniş olabilecek kategoriler altında gruplandırılmıştır. Ardından gruplandırılan kategorilerden hareketle kodları ve kategorileri de kapsayacak en genel temalara ulaşılmıştır.

İnandırıcılık ve Etik

Veri toplama süreci öncesinde çalışmanın etik ilke ve kurallara uygunluğunun belirtilmesi açısından etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma, çalışmaya gönüllü katılım gösteren öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Katılımcıların kişisel verilerini korumak adına gerçek isim soy isimleri yerine birer kod verilmiştir. Araştırmacılar dışında hiç kimse verilerle ilgili analizler yürütmemiştir. Veriler, hiç kimse ile paylaşılmamıştır.

Bu bölümde öğretmen adaylarının soru formuna yazdıkları cevaplarından elde edilen veriler ve bu verilerin yorumları sunulmuştur. Öğretmen adaylarının görüşleri kodlanarak tablolar halinde sunulmuştur.

Öğretmenlik Mesleğinin Değeri Hakkındaki Görüşler

Araştırmanın birinci sorusu “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin değeri hakkındaki görüşleri nelerdir?*” şeklinde olup bu alt probleme ilişkin öğretmen adaylarından soru formunda yer alan “*Size göre Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin değeri biliniyor mu?*” sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Öğretmenlik mesleğinin değerine ilişkin görüşler

Tema	Kategori	Kod	n	Toplam
Öğretmenlik mesleğinin değeri	Öğretmenlik mesleğinin değerine ilişkin görüşler	Değer bilinmiyor	105	158
		Değeri kısmen biliniyor	14	
		Değeri biliniyor	10	
		Görüş belirtmeyen	29	

Tablo 1’e bakıldığında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin değerine ilişkin çoğunlukla değerinin bilinmediğine ilişkin görüşler ifade etmişlerdir. 29 öğretmen adayı ise görüş belirtmemiştir. Bir öğretmen adayının “*Hayır, şu an öğretmenlik tabiri caizse ele ayağa düşmüş durumda...*” (OKL16) görüşünden hareketle mesleğin değerinin bilinmediğini ve bu durumu mecazi bir anlatımla ifade ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının çoğu benzer olarak “*Bence ülkemizde öğretmenlere hak edilen değer verilmiyor...*” (OKL24) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmının, öğretmenlik mesleğinin yeterince değer görmediği konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğinin değerinin kısmen bilindiğine ilişkin görüşler incelendiğinde bu durumun bölgeden bölgeye, kültürden kültüre, branştan branşa değişebileceğine ilişkin görüş belirtildiği görülmüştür. Bir öğretmen adayının “*Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin değerinin bilinmesi bence öğretmenlerin branşına göre değişiyor. Hangi branşa daha çok ihtiyaç varsa o branşın öğretmeninin değeri biliniyor.*” (OKL40) şeklinde öğretmenlik mesleğinin değerinin mesleğin branşına göre değiştiğini ifade etmiştir. Aynı şekilde bir öğretmen adayı “*Bazı kurum, kuruluş ve bölgelerde bilinirken bazı yerlerde bilinmiyor.*” (OKL44) şeklinde ifade etmiştir. Mesleğin değeri hakkında olumlu ya da olumsuz bir görüş belirtmek yerine öğretmenlik mesleğine verilen değer bölgeden bölgeye değişkenlik gösterdiğini ifade ettiği görülmektedir.

Katılımcıların öğretmenlik mesleğinin değerinin bilindiğine ilişkin örnek görüş “*Bence aslında toplumumuzun öğretmenlerle bir derdi olduğunu sanmıyorum. Genel olarak öğretmenlere değer veriyorlar...*” (OKL11) şeklindedir. Öğretmenliğin belirli bir statüye sahip olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Bir öğretmen adayının “*Biliniyor. Basit bir örnekle veliler öğretmene derki ‘eti senin kemiği benim. ‘Öğrenciyi tamamen öğretmene teslim ederler. Bu da öğretmene olan değeri gösterir.’*” (MAT32) şeklinde görüş belirttiği görülmüştür. Velilerin öğretmene yükledikleri sorumluluk ve görevlerden hareketle öğretmenlik mesleğine değer verildiğini düşündüğü söylenebilir.

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Zedeleyen Unsurlar Hakkındaki Görüşler

Araştırmanın ikinci sorusu “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurlar hakkındaki görüşleri nelerdir?*” olup yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “*Size göre öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünü zedeleyen unsurlar nelerdir?*” sorusu yöneltilmiş ve elde edilen verilerden kategoriler ve kodlar oluşturulmuştur. İkinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurlar

Tema	Kategori	Kod	f	Toplam	
Öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurlar	Eğitim sistemi	Olumsuz örnek oluşturan niteliksiz öğretmenlerin varlığı	30	242	
		Atanma sorunu	26		
		Eğitim sisteminde yaşanan sıkıntılar	19		
		Ücretli öğretmenlik/sözleşmeli öğretmenlik/pedagojik formasyon uygulamaları	9		
		Mesleğe seçilme kriterinin sadece sınav puanı olması	5		
		Eğitim fakültelerinin sayısının fazla olması	5		
		Eğitim fakültelerinin baraj puanının düşük olması	4		
	Okul paydaşları	Olumsuz veli/öğretmen adayı/yönetici tutumları	43	32	
		Öğretmenlik mesleğinin basit, kolay, rahat ve sıradan bulunması	32		
	Çalışma şartları	Maaşların az olması	26	4	
		Tatil	4		
		Gelişen teknoloji	Günümüzde bilgiye erişimin farklılaşması		6
	Toplum	Toplumun öğretmene değer vermemesi	Medyada yer alan mesleği karalama kampanyaları	5	24
			Öğretmenin toplum tarafından çocuk bakıcısı olarak görülmesi	3	
Öğretmenin okulda ve özel hayatında mükemmel davranması gerektiği algısı			1		

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen unsurların eğitim sistemi kaynaklı unsurlar, okul paydaşları, çalışma şartları, gelişen teknoloji ve toplum olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Eğitim sisteminde yaşanan sıkıntılar ile ilgili bir öğretmen adayının “*...başlı başına ilköğretim düzeyindeki eğitim sistemi yanlış, insanlar ilgi alanlarına ve yeteneklerine çok uzak.*” (ÖZ5) insanların ilgi alanları ve becerilerine yönelik yönlendirilmelerin yapılamamasından kaynaklı meslek statüsünün zedelendiğini düşünmektedirler. Aynı

zamanda öğretmenlik mesleğine başlarken sadece giriş puanı ile alım yapılmasının mesleğin statüsüne zarar verdiği, işini layığı ile yapmayan öğretmenlerin var olmasına sebep olduğunu bir öğretmen adayı "...öğretmenlik yetenek sınavı gibi bir şey olmasını isterdim. Sonra KPSS'de 92 puan almış ama ders anlatamayan, bize kızıp bağırap çağıran, işini layığıyla yapmayan öğretmenlerle karşılaşırız." (OKL11) şeklinde ifade etmiştir. Benzer olarak niteliksiz, olumsuz örnek olan öğretmenlerin varlığının statüyü zedeleyen bir unsur olduğuna ilişkin bir öğretmen adayı ve "Saygısız, değer vermeyen, insan sevmeyen bu işi sadece para kazanmak niyetiyle yapan öğretmenler." (OKL44) şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin atanamama sebebiyle farklı mesleklere yönelmesinin, mezun olanların mesleğe rahatlıkla başlayamamasının, fakültelerde öğretmen adayı yığılımı olmasının meslek statüsünü zedeleyen unsurlar olduğuna ilişkin bir öğretmen adayı "...mezun sayısının artmasıyla atanamayan çoğu öğretmen kasiyerlik, garsonluk gibi meslekler yapmaya mecbur kaldı. Bu şekilde toplumca değeri düştü." (MAT23) şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünün İyileştirilmesi İçin Yapılacak Çalışmalar/Faaliyetler Hakkındaki Görüşler

Araştırmanın son ve üçüncü alt problemi "Öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar/faaliyetler hakkındaki görüşleri nelerdir?" şeklinde olup bu alt probleme ilişkin öğretmen adaylarından soru formunda yer alan "Öğretmenin statüsünü düzenleyici-önleyici faaliyetler neler olabilir?" sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 4 'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar/faaliyetler

Tema	Kategori	Kod	f	Toplam
Öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar/faaliyetler	Eğitim sistemi	Eğitim fakültelerinde nitelikli eğitim verilmeli	15	44
		Eğitim fakültelerine giriş puanları arttırılmalı	7	
		Eğitim sistemi iyileştirilmeli	6	
		Kanunlar/yasal düzenlemelerle/yeni politikalarla mesleğin statüsü iyileştirilmeli	5	
		Sadece eğitim fakültesi mezunları öğretmenlik yapmalı	4	
		Eğitim fakültelerinin sayısı azaltılmalı	3	
		Bölüm tercihi yapan kişiler nitelikli bir eleme sürecinden geçmeli	2	
		Emeklilik yaşı gelmiş öğretmenler yerini genç öğretmenlere bırakmalı	1	
	Çalışma şartları	Öğretmenlere zorlayıcı eğitim verilmeli	1	45
		Öğretmen maaşları arttırılmalı	25	
		Atama sayıları arttırılmalı/iyileştirilmeli	10	
		Öğretmenlere gerekli araç-gereç temini yapılmalı	5	
		Öğretmenlere çeşitli iş olanakları sağlanmalı	4	
		Çalışma saatleri iyileştirilmeli	1	
Gelişen teknoloji	Medyada öğretmenlik mesleği iyi yansıtılmalı	2	2	
Görüş belirtmeyen				67

Tablo 4'te görüldüğü üzere "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar/faaliyetler hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna verilen öğretmen adayı cevaplarından

hareketle eğitim sistemi, çalışma şartları ve gelişen teknoloji olmak üzere üç kategori ortaya çıkmıştır. Görüş belirtmeyen 67 öğretmen adayı bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının cevapları incelendiğinde öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalarla ilgili olarak daha çok eğitim sisteminin ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik örnekler verdikleri görülmektedir. Eğitim sistemi kategorisi altında belirlenen nitelikli eğitim verilmeli koduna ilişkin bir katılımcı *“Okullar tarafından vizyonlu, girişken ve donanımlı öğretmenler yetiştirilmeli. (SNF6)”* şeklinde görüş belirtmiştir. İfadeye bakıldığında öğretmen adayının, öğretmenlerin nitelikli eğitim olarak donanımlı ve vizyon sahibi olarak yetiştirilmeleri mesleğin statüsünün iyileştirilmesi için yapılacak çalışmalar arasında olduğunu düşündüğü söylenebilir. Benzer olarak bir katılımcı da *“Öğretmen statüsünü düzenlemek için fikrimce onlara daha güzel eğitim verilebilir. Toplumda gerek seminerler vererek gerekse bu konuda eğitim merkezleri açarak öğretmenlerin kendilerini geliştirilmesi sağlanabilir. Böylece onlar da kendi statülerini yükselteceklerdir.”* (ÖZ4) şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Öğretmen adayının statüsünün yükseltilmesi için öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi gerektiğine vurgu yaptığı görülmektedir. Bu ifadelerden yola çıkarak, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için öğretmenlerin mesleki açıdan donanımlı hale getirilmesi, çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilmeleri ve kendilerini sürekli geliştirmeleri amacıyla nitelikli eğitimlerin verilmesi gerektiğini savundukları söylenebilir.

Eğitim fakültelerine giriş puanları arttırılmalı koduna ilişkin öğretmen adayı görüşlerine bakıldığında bir öğretmen adayının *“YKS sınavı için bir öğretmenlik barajımız var ve bu 300.000. Bence ülkede 300.000’e giren bir kişi öğretmen olmamalı. Bu baraj düşürülmeli.”* (SNF15) ve *“Öğretmenlik taban puanları arttırılabilir.”* şeklinde ifadeler kullandıkları ve diğer bir öğretmen adayının da *“YKS’de puanlar arttırılarak bu mesleği sadece isteyenlerin okuyabildiği bir konuma getirilmesi sağlanabilir.”* (OKL28) şeklinde benzer bir ifade kullandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının açıklamalarına bakıldığında, yükseköğretim kurumlarına geçiş için gerçekleştirilen sınavlarda eğitim fakültelerinin baraj puanlarının ve sıralamalarının iyileştirilerek, öğretmen olmak isteyen adayların özel bir çaba ile daha yüksek sıralama ve puan elde ederek mesleği tercih etmelerinin, öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar arasında olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirecek çalışmalar/faaliyetler kapsamında belirlenen eğitim fakültelerinin sayısı azaltılmalı koduna ilişkin öğretmen adayları *“Eğitim fakülteleri ihtiyaç kadar açılabilir.”* (SNF10) ve *“Yeni eğitim fakülteleri açmak yerine atanamayan öğretmenler mesleğine kavuşsa ve daha sonra gerek duyulursa fazla olmayacak şekilde fakülteler açılabilirdi. Böylece mezun olan herkes direkt öğretmen olur ve fazladan işini yapamayan öğretmen olmaz.”*(İ8) şeklinde benzer görüşler belirtmiştir. İfadelere bakıldığında katılımcıların, eğitim fakültelerinin sayısının kontrol altında tutulması ve ihtiyaç doğrultusunda yeni fakültelerin açılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu uygulamanın, mesleğini icra edemeyen öğretmen kalmamasına ve dolaylı olarak öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesine katkı sağlayacağını ifade etmektedirler.

Eğitim sistemi iyileştirilmeli koduna bakıldığında bir öğretmen adayı *“Eğitim sisteminin çağdaş, özgür ve bilimsel olması, öğretmen adayının sınav odaklı yetiştirilmesi değil de öğrenme odaklı yetiştirilmesi sağlanabilir.”* (SNF20)

şeklinde görüş belirtmiştir. Bir diğer öğretmen adayı ise *“İlkokuldan başlayarak farkındalık dersleri verilmeli ve eğitim sistemini modernize etmeliyiz.” ifadelerini kullanmıştır. Başka bir öğretmen adayı ise benzer olarak genel bir ifadeyle “Eğitime yön veren uzman kişilerle birlikte eğitim politikaları yeniden düzenlenmelidir.” (SNF24)* şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Eğitim sistemi iyileştirilmeli kodu altında örnek verilen öğretmen adayı görüşlerine bakıldığında katılımcıların eğitim sisteminin yapısının bilimsel, modern ve çağdaş bir biçimde şekillendirilmesinin, eğitim politikalarının dolaylı olarak da eğitim sisteminin alanında uzman kişiler tarafından yeniden düzenlenmesinin öğretmenlik mesleğinin statüsü üzerinde iyileştirici etkisi olacağını düşündükleri söylenebilir.

Eğitim sistemi kategorisi altında yer alan sadece eğitim fakültesi mezunları öğretmenlik yapmalı kodu etrafında toplanan katılımcı görüşlerine bakıldığında eğitim fakültesi mezunu olmayan kişilerin özel ders, ücretli öğretmenlik gibi çeşitli uygulamalar ile mesleğin içinde olmalarının önüne geçmeyi ve sadece eğitim fakültesi mezunu kişilerin öğretmenlik yapabilmesini sağlamayı öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirici çalışmalara örnek olarak verdikleri söylenebilir. Bu bulguyla ilgili örnek öğretmen adayı görüşü aşağıdaki verilmiştir:

“Öğretmen statüsünü iyileştirici faaliyet adına yapılacaklar başında okullardaki öğretmenlerin kesinlikle eğitim fakültesini bitirmiş ve hangi alanda öğretmenlik yapacaksa o alanın en az lisans düzeyinde eğitimini bitirmiş olmalıdır. Böyle olmayanların öğretmenlik yapmasına izin verilmemelidir.” (MAT6)

Öğretmenlere zorlayıcı eğitim verilmeli koduna ilişkin bir öğretmen adayının *“Statüyü yükseltmek için öncelikle her üniversiteye rahatlıkla girilmemeli ve rahatlıkla mezun olunmamalıdır. Öğretmenliği daha kutsal yapmak için zorlayıcı bir eğitim şarttır. Çünkü çağımızda insanlar öğretmen olmak için değil kolay diye bu mesleği seçmekte.” (SNF1)* şeklinde görüş belirttiği görülmektedir. Katılımcının ifadesine bakıldığında öğretmenlik mesleğinin kolay diye tercih edilmesinin statüyü zedelediğini ve bunun önüne geçmek için öğretmenlere zorlayıcı bir eğitim verilmesi gerektiğini ve bu durumun meslek statüsünü iyileştireceğini düşündüğü söylenebilir.

Bölüm tercihi yapan kişiler nitelikli bir eleme sürecinden geçmeli kodunda bir öğretmen adayı *“Kesinlikle öğretmen yetiştirilirken eleme usulü başlatılmalı ve öğretmen adayına bir şey katamayan öğretmen mesleğe alınmamalıdır.” (ÖZ9)* olarak görüş belirtmiştir. Öğretmen adayının görüşünden hareketle katılımcıların mesleğe başlamadan önce eleme yöntemiyle mesleği yapamayacak, niteliksiz olanlarının mesleğe alınmamasının meslek statüsünü iyileştirici bir faaliyet olarak gördüğü söylenebilir.

Emeklilik yaşı gelmiş öğretmenler yerini genç öğretmenlere bırakmalı kodu altında belirlenen görüş ise *“Emeklilik yaşı gelmiş öğretmenler yerine genç neslin önü açılabilir.” (SNF2)* şeklindedir. Emeklilik yaşı gelmiş ve mesleki olarak doyuma ulaşmış öğretmenlerin emekli olup onların yerine yeni mezun olmuş ve atanmayı bekleyen, açığa kalan öğretmenlerin geçmesinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirici bir faaliyet olduğu yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

Kanunlar/yasal düzenlemelerle/yeni politikalarla mesleğin statüsü iyileştirilmeli kodunda toplanan öğretmen adayı görüşlerine bakıldığında , öğretmenlerin haklarının yasal yollarla güvence altına alınmasının, onlara duyulan

saygıyı arttıracak birtakım haklar tanınmasının, eğitim kanunu gibi düzenlemeler ile toplumun iyileştirilmesinin ve bununla birlikte dolaylı olarak öğretmenlik mesleğinin statüsünün daha iyi bir konuma gelmesinin kanunlar, yasal düzenlemeler ya da yeni eğitim politikalarla mümkün olabileceği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen adayı görüşü aşağıdaki gibidir:

“Öğretmenlikle ilgili (saygı bazında veya hakların korunması konusunda) yasalar, yönetmelikler çıkarılabilir.”(OKL31)

Çalışma şartları kategorisine bakıldığında ise katılımcılar en çok öğretmen maaşları ve atamalar hakkında görüş belirtmişlerdir. Öğretmen maaşları arttırılmalı kodunda öğretmen adayları benzer ifadeler kullanarak *“Maaşlar arttırılabilir. Maddi olarak öğretmene gerekli ekonomik düzey sağlanmalı ve bu doğrultuda öğretmen amaçlarına daha iyi odaklanır.”* (SNF19) ve *“Genel olarak kabul edilmese de maddi olarak iyi durumda olan mesleklere halk tarafından daha çok saygı duyulur. Doktorluk gibi öğretmen maaşlarında da iyileştirmeler yapılarak öğretmen statüsünü daha fazla arttırabiliriz.”* (SNF23) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında öğretmenlik mesleğinin statüsünün arttırılması, toplumda daha çok saygı duyulan bir meslek dalı olabilmesi ve mesleği sürdürmekte olan öğretmenlerin motivasyonlarını kaybetmemeleri için öğretmenlerin maaşlarına düzenleme gelmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Çalışma şartları kategorisinde en çok belirtilen bir diğer görüş ise öğretmen atamalarıyla ilgilidir. Öğretmen adayları genellikle benzer ifadeler kullanarak *“Her bir öğretmenlik branşı için yeteri kadar atama yapılmalıdır.”* (MAT3) şeklinde görüşlerini açıklamışlardır. Öğretmenlerin mezun olduktan sonra açıkta kalmadan ve başka bir mesleği yapmak zorunda kalmadan öğretmenliğe başlayabilmesinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirici bir unsur olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlere gerekli araç-gereç temini yapılmalı kodunda ise öğretmen adayları, öğretmenlere daha iyi şartlarda nitelikli ve donanımlı bir eğitim ortamı sağlanmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi yönünde katkı sağlayacağını düşündükleri söylenebilir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen adayı görüşü aşağıdaki gibidir:

“Sınıflarda kalabalık öğretmen adayı fazlalığı azaltılmalı etkili verimli öğrenme ortamı için gerekli materyaller sınıflarda öğretmen için hazır bulundurulmalıdır.” (OKL4)

Çalışma saatleri iyileştirilmeli kodunda ise bir öğretmen adayı *“iş saatleri daha olanaklı olmalı.”* (SNF14) şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmen adayının ifadesinden hareketle öğretmenlerin çalışma saatlerinin iyileştirilmesi meslek statülerini iyileştirici bir unsur olarak görüldüğü söylenebilir.

Öğretmenlere çeşitli iş olanakları sağlanmalı kodunda ise öğretmenlerin sadece sınıf içinde ders anlatması değil aynı zamanda okul dışında da çeşitli projelerde yer alması öğretmenleri daha profesyonel hale getirdiğini ve bu durumun da meslek statüsünü olumlu etkilediğini düşündüğü söylenebilir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen adayı görüşü aşağıda verilmiştir:

“Öğretmenin sınıf içindeki ve okullardaki yetki ve izinlerini arttırarak daha verimli daha güzel projeler üreten daha profesyonel eğitimciler ediniz.” (SNF5).

Gelişen teknoloji kategorisinde ise medyada öğretmenlik mesleği iyi yansıtılmalı olmak üzere bir kategori ortaya çıkmıştır. Bu koda ilişkin öğretmen adayları görüşlerine bakıldığında katılımcıların gelişen teknolojiyle birlikte yaygınlaşan medya ve bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının büyük etkilere sebep olabileceğinin ve insanların algılarını olumlu ya da olumsuz şekillendirdiğinin farkında oldukları ve öğretmenlik mesleğinin medyada daha iyi yansıtılmasının, mesleği zedeleyici paylaşımlardan kaçınılmasının, öğretmenlerinin imajının. Korunmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi konusunda katkı sağlayacağını düşündükleri söylenebilir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen adayları görüşü aşağıda verilmiştir:

“Medyanın etkisi göz ardı edilmemelidir. Öğretmenler hakkında sosyal medyada yapılan yersiz konuşmaların önüne geçilmelidir.” (ÖZ1).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğretmen adaylarının büyük bir kısmının, öğretmenlik mesleğinin toplumda yeterince değer görmediği yönünde görüş belirttiği tespit edilmiştir. Bu sonuç, literatürde de sıklıkla vurgulanan, öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşüşe geçtiği veya eskiye göre değer kaybettiğine dair bulgularla örtüşmektedir (Aydın, 2015; Celep, 2004; Fwu & Wang, 2002; Gök, 2003; Hall & Langton, 2006; Karaman vd., 2013; Ozankaya, 2002; Özpolat, 2002; Özoğlu vd., 2013; Semerci vd., 2012; Ünsal & Bağçeci, 2016; Ünsal vd., 2017). Bu durum, öğretmenlik mesleğinin statüsünün medya, mesleki iş imkanları, öğretmenlerin özlük hakları ve eğitimin niteliği gibi çeşitli faktörler tarafından şekillendiğini göstermektedir (Hargreaves vd., 2007).

Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyen faktörler arasında eğitim sistemi, okul paydaşları, çalışma şartları, gelişen teknoloji ve toplum kaynaklı unsurların öne çıktığı görülmüştür. Katılımcılar, mesleki beceri ve etik açısından yetersiz olan öğretmenlerin varlığının, mesleğin saygınlığını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, öğretmenlerin sahip olduğu mesleki ve kişisel niteliklerin, öğretmenlik mesleğinin statüsüne önemli bir etki yaptığını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin sahip olduğu bu niteliklerin, eğitim süreçlerine doğrudan yansıdığı da belirlenmiştir (Taşkaya, 2012). Literatürde ideal öğretmenin, değişime açık, iyi iletişim becerilerine sahip ve etik değerlere önem veren bir profil çizmesi gerektiği sıkça vurgulanmıştır. Bu özelliklere sahip olmayan öğretmenlerin, meslek statüsünü olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır (Üstüner vd., 2020). Ayrıca, eğitim fakültelerinde öğretmenlik yapacak bireylerin seçiminde belirli kriterlerin aranmaması ve baraj puanının düşük tutulması gibi uygulamaların da öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedelediği gözlemlenmiştir (Büyüksahin & Şahin, 2017).

Bununla birlikte, öğretmen adayları atanma sorunlarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmektedirler. Öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla eğitim fakültelerinin kurulmasına rağmen, planlama yapılmadan farklı fakültelerden mezun olanlara da öğretmen olma imkânı tanınmasının, iş gücü planlaması açısından sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir (Yayla, 2015). Bu sorunların,

öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyerek, mesleğin değerinin yeterince anlaşılmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Diğer bir önemli sonuç ise, okul paydaşlarının (veli, öğretmen adayı ve yöneticiler) öğretmenlere yönelik olumsuz tutum ve davranışlarının, öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedelediğidir. Eğitim kalitesinin, paydaşlar arasında iş birliği sağlanması ile doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Eğitim sürecinde kalitenin sağlanabilmesi için, tüm paydaşların etkin bir şekilde sürece dahil olması gerektiği sonucuna varılmıştır (Glasser, 2000).

Buna ek olarak, öğretmenlik mesleğinin basit ve rahat bir iş olarak algılanması, düşük maaşlar gibi çalışma şartları ile ilgili unsurların da meslek statüsünü olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Türkiye’de öğretmenlik mesleği için yeterli ölçütlerin geliştirilememesi, mesleğin herkesin yapabileceği bir iş olarak görülmesine neden olmuştur. Bu algının, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını ve niteliğini olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Yayla, 2015). Öğretmenlik mesleğinin, geçim sağlama açısından karşılaştığı zorluklar, meslek statüsünün düşmesine neden olan önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak, öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkarak gelişen teknolojinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bilgiye erişimin farklılaşmasıyla birlikte, öğretmenlere olan ihtiyacın sorgulandığı ve bu durumun öğretmenlerin sorumluluklarını değiştirdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin günümüzde bilgiyi aktaran bireyler olmanın ötesine geçerek, öğrenmeyi öğretene ve rehberlik eden bir konuma sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Kaya, 2022). Ayrıca, medyada öğretmenler hakkında yapılan olumsuz yansıtma ve karalama kampanyalarının, mesleğin statüsünü olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının görüşlerinden hareketle ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirmek için nitelikli eğitim verilmesi, maaşları iyileştirme çalışmalarının planlanması ve atama süreçlerinin iyileştirilmesi gibi somut adımların atılması önerilmektedir. Bir mesleğin saygınlığını artırmak için, sağlam bir sistemin, uzmanlık gerektiren bir yapının ve maddi kazanç sağlayan koşulların varlığı gerekmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlik mesleğinin bir meslek olarak kabul edilmesi ve mesleki saygınlığının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesi için eğitim fakültelerinin sayısında düzenlemeye gidilmesi, öğretmen adaylarının nitelikli bir değerlendirme sürecinden geçirilmesi önerilebilir. Aynı zamanda öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, maaşların düzenlenmesi ve atama süreçlerinin daha etkili hale getirilmesi gibi somut adımların atılması önerilebilir. Ayrıca, medyanın öğretmenlere yönelik olumsuz algı yaratma potansiyelinin göz önünde bulundurularak, öğretmenlerin mesleki imajın topluma doğru ve yapıcı bir şekilde yansıtılabilir. Nitelikli bir eğitim tüm okul paydaşların iş birliği içinde çalışmasına bağlıdır; bu nedenle, öğretmenlerin mesleki ve kişisel niteliklerini geliştiren sürekli eğitim programlarının desteklenmesi ve toplumda öğretmenlik mesleğine dair olumlu bir algının oluşturulması önerilebilir. Son olarak, dijitalleşen dünyada öğretmenlerin güncel teknolojiye ve bu teknolojinin eğitimdeki

yansımalarına hâkim olmaları teşvik edilebilir. Bu öneriler, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını ve toplumsal değerini artırmaya yönelik stratejik adımlar olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, İ. B., Güzelgörür, F., Sever, R. Ç., Kelepçe, O., & Sever, A. (2023). Öğretmenlik Meslek Kanununun ilkokulda görev yapan okul müdürlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 374-391.
- Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin toplumsal saygınlık ve imajlarına olumsuz etki eden faktörlerin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 152-167.
- Aydın, İ., Demir, T. G., & Erdemli, O. (2015). Teacher's views regarding the social status of the teaching profession. *Anthropologist*, 22(2), 146-156.
- Aydın, R., & Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Büyükaşahin, Y., & Şahin, A. E. (2017). Quality problematic in education from teachers' viewpoint. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6(3), 1134-1152. <https://doi.org/10.14686/buefad.290859>
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. Anı Yayıncılık.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (E. Dinç & K. Kiroğlu, Çev.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Sever, A. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demir, A. M., Sezgin, F., & Çalık, T. (2024). Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsünün geliştirilmesi bağlamında öğretmenlik meslek kanununun incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 5(1), 135-150.
- Fwu, B. J., & Wang, H. H. (2002). The social status of teachers in Taiwan. *Comparative Education*, 38(2), 211-224.
- Glasser, W. (2000). *Kaliteli eğitimde öğretmen* (U. Kaptan, Çev.). Beyaz Yayınları.
- Gök, F. (2003). Hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme. In *Öğretmen yetiştirme ve istihdamı sempozyumu* (pp. 9-22). Eğitim-Sen Yayınları.
- Hall, D., & Langton, B. (2006). *Perceptions of the status of teachers*. Ministry of Education, New Zealand. ISBN: 0-478-13500-9.
- Hargreaves, L., & Flutter, J. (2019, August 28). The status of teachers. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. Retrieved 29 Aug. 2024, from <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-288>.
- Hargreaves, L., Cunningham, M., Everton, T., Hansen, A., Hopper, B., McIntyre, D., Maddock, M., Mukherjee, M., Pell, T., Rouse, M., Turner, P., & Wilson, L. (2007). *The status of teachers and the teaching profession: Views from inside and outside the profession interim findings from the teacher status project*. DfES Research Report RR755. Nottingham, England.

- Karaman, M., Acer, A., Kılınç, O., Buluş, U., & Erdoğan, Ö. (2013). Sakarya ilinde görev yapan öğretmenlerin gözüyle öğretmenlik mesleğinin statüsü ve saygınlığı. In *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II* (pp. 104-111).
- Karataş, İ. H. (2024). Yeni öğretmenlik meslek kanunu teklifi ve Millî Eğitim Akademisi'nin kurulmasına dair. *Okul Yönetimi*.
- Kaya, A. (2022). Öğretmenlerin dijital öğretmenlik algıları: Özel okul örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Dijitalleşme Özel Sayısı*, 35-50.
- Kılıç, H. (2024). Toplumun öğretmen ve okula bakışındaki değişim; tespitler ve çözüm önerileri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 61, 47-60.
- Kılıç, M. Y. (2022). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, beklentileri ve öğretmenlik programının niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 35-65.
- Koçyiğit, M., Erdem, C., & Eǧmir, E. (2020). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 774-799. <https://doi.org/10.30703/cije.651639>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). *Eğitim Vizyonu 2023*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Mutluer, Ö., & Yüksel, S. (2019). The social status of teaching profession: A phenomenological study. *Journal of Teacher Education and Educators*, 8(2), 183-203.
- OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>.
- Ozankaya, Ö. (2002). Çağdaş toplumlarda öğretmenin yeri ve konumu. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 63-80.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Altunoğlu, A. (2013). *Türkiye'de ve dünyada öğretmenlik*. Eğitim Bir-Sen Yayınları.
- Özpolat, A. (2002). *Sosyolojik açıdan öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin toplumdaki yeri* [Doctoral dissertation, İstanbul University]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Richardson, P. W., & Watt, H. M. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34(1), 27-56.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (A. Tüfekçi Akça & S. N. Şad, Çev.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A., & Kartal, S. E. (2012). Öğretmenlik mesleğinin gündemine ilişkin öğretmen görüşleri (Bartın İli örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-40.
- Sezer, Ş., Karabacak, N., & Can, E. (2024). The status of the teaching profession in Turkey: A case study about the Teaching Profession Act. *Teacher Development*, 28(3), 418-438.
- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 283-298.
- Ulusoy, K., İşçi, T. G., & Erkuş, B. (2024). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 13(1), 335-348.

- Ünsal, S., & Bağçeci, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki imajlarına ilişkin görüşleri ve mesleki imaja etki eden faktörler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3905-3926.
- Ünsal, S., Ağçam, R., & Korkmaz, F. (2017). Exploring teaching profession from a sociological perspective: Evidence from Turkey. *Universal Journal of Educational Research*, 5(5), 874-880. DOI: DOI: 10.13189/ujer.2017.050519
- Üstüner, M., Abdurrezzak, S., & Yıldızbaş, Y. V. (2020). Öğretmenlerin ideal öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 567-585.
- Yayla, A. (2015). Nitelikli öğretmenlerin yetişme sürecinde yeni arayışlar: Sorunlar ve çözüm önerileri. *TYB Akademi*, 13(9), 109-121.

ETİK METNİ

"Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışma için İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulun'dan 03.10.2023 tarih ve 2023/10-1 karar numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Yazarların katkı oranları şu şekildedir: Birinci yazar %33, ikinci yazar %33 ve üçüncü yazar %33 oranında katkı sağlamıştır.

KATKI ORANI	KATKIDA BULUNAN YAZARLAR
Fikir ve Kavramsal Örgü	Tolga Topcubaşı, Lütfullah Çelikten
Literatür Tarama	Tolga Topcubaşı, Lütfullah Çelikten, Burcu Savaş
Yöntem	Tolga Topcubaşı, Lütfullah Çelikten
Veri Toplama	Burcu Savaş
Verilerin Analizi	Burcu Savaş, Tolga Topcubaşı, Lütfullah Çelikten
Bulgular	Burcu Savaş
Tartışma ve Yorum	Burcu Savaş, Tolga Topcubaşı, Lütfullah Çelikten

Finansal Destek: Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı veya destek alınmamıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Beyanı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Çalışma esnasında oluşturulan ve/veya analizi yapılan veri setleri, editör veya hakemlerin talebi doğrultusunda ilgili yazar tarafından sağlanacaktır.

Çıkar Çatışması: Yazarların araştırma ile ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla ve yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Bu eser CC BY (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>) ile lisanslanmıştır.

Sorumluluk Reddi/Yayıncı Notu: Tüm yayınlarda yer alan ifade, görüş ve veriler yazar(lar) ve katkıda bulunan(lar)ın görüşleridir. IJETSAR ve/veya editör(ler), içerikte belirtilen herhangi bir fikir, yöntem, talimat veya üründen kaynaklanan kişiler veya mülke yönelik zararlardan ve ihlallerden sorumlu değildir.